

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru România pe an 15 lei.

Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifa, cu
prețuri foarte moderate

Abonamente și insertiuni se plătesc înainte

Apare în fiecare Sâmbătă.

Religiunile române

prigonite la
gimnaziul ev. ref. din Orăștie.

Știre cât se poate de neplăcută trebuie să aducem la cunoștința cetitorilor noștri.

Șovinismul și duhul necreștinesc de prigonire a tot ce nu e unguresc, s'a încuibat și se încuibă în chip tot mai condamnat în conducerea bisericii ev. ref. maghiare din țară. Domnii dela conducerea acestei biserici vreau să întrecă și statul în iscodirea de chipuri și moduri de a înfrânge și ingenunchia bisericile creștine nemaghiare din țară. Parcă ear' ar fi să ne întoarcem la vremile de groază, când slujitorii bisericilor române erau umiliți în chipul cel mai rușinos bisericii reformate maghiare din Ardeal!

În Orăștie avem un gimnaziu complet unguresc, confesional: ev. reformat, stând sub controla conducătorilor acestei biserici.

Nainte cu câți-va ani superiorii acestui gimnaziu au dat îndrumare, ca orele de religie a feluritelor confesiuni, să fie ținute de catecheții respectivelor confesiuni, nu mai mult în locuri de ei alese în afară de edificiul gimnazial, d. e. în școlile confesionale cutari, ci în edificiul gimnazial însuși, unde li-se pun la îndemână sale potrivite. Catecheții confesiunilor interesate s'au supus și ținneau orele de religie în edificiul gimnazial, propunând însă, fi-rește, fiecare în limba oficioasă și maternă a bisericii sale! Românul românește, neamțul nemțește.

După-ce i-a avut atrași înăuntrul salilor școlii sale, a venit apoi aceeași superioritate bisericască și — sic volo sic iubeo! — a dat ordin, înainte de asta cu vre-o 2 luni, că toți catecheții confesiunilor cari au elevi la acest gimnaziu — între ei mai mulți *Români — au să propună religionea în limba maghiară*, și nu mai mult în limba cutare națională și oficioasă a bisericilor lor!

Acest ordin a fost împărțit și d-lui protopresbiter V. Domșa, catechetul elevilor gr.-or. românî dela acest gimnaziu. Dl protopop Domșa, foarte corect, n'a primit a se supune acestui ordin venit dela autorități străine, ci a făcut o ațărare asupra lucrului la consistoriu, s'eu din Sibiu.

Consistorul, pe cât aflăm, a luat lucrul cu energia recerută în mână, și a protestat contra volniciei cereri a bisericii ev. reformate, rugând pe guvern a interveni, ca conducătorii acestei șoviniste biserici să fie readuși la judecata dreaptă și creștinească

de a prețui drepturile religiunilor creștine surori din patrie, — cu atât mai vârtos că doar' însuși statul n'a făcut până'acum această »bravură«, de a cere și Românului, unit ori neunit, și Neamțului și Sârbului și Slovacului, să se roage în limba maghiară în oara de religie!

Nu știm încă ce sfârșit vor avea pertractările guvernului ca mijlocitor între cele două biserici, — una însă o vedem, că conducătorii bisericii ev. reformate și-au pierdut ori-ce scaun la judecată și ei să dedau la un act de volnicie revoltătoare! Și atragem luarea aminte a părinților români asupra șovinismului descreeat ce cultivă mai marii acestui de altfel slab gimnaziu, șovinism ce se resfrânge și în toată purtarea profesorilor lui, care *opresc elevilor Români până și aceea, ca pe uliță*, decum sub coperișul școlii, *să cuteze să vorbească o vorbă românească!*

La ce mai aleargă părinții români cu fii lor la acest gimnaziu împănât cu penele negre ale șovinismului?

Dela autoritățile noastre bisericesti așteptăm cu drept cuvânt, că altă deslegare afacerii se nu primească, decât aceea, ca catecheții noștri să propună religia *numai și numai în limba oficioasă și legală a bisericii noastre: românește*, și ori-ce alt desnodământ al afacerii să-l respingă dela sine, — lăsând mai bine pe elevi fără instrucție religioasă! Căci altfel vor deschide o spărtură ușor făcută în autonomia bisericii noastre, — după care ar putea urma altele necalculabil mai grele!

Că ce ar fi încă de făcut în cazul unei deslegări de tot nenorocite a lucrului, — ne rezervăm a spune când acel desnodământ ar urma.

Unele-altele.

Dureri de cap.

Ori-ce lucrare silnică și mai ales nedreaptă în siluirea ei, își are răsunarea sa. Așa și siluirea ce se face poapoarelor nemaghiare din țară, de a-se maghiarisa.

Nu mai vorbim de noi, cu cari încă au politici unguiri de lucru și vor mai avea — dar mai nou Slavii țării le fac chiar țapene dureri de cap. Iată dovada:

»Bud. Hirlap« dela 7 Martie scrie:

»În timpul mai nou Slavii austriaci încep a se amesteca într'un mod, care ne pune tot mai mult pe griji, în legătură cu mișcarea naționalistă slavă din din țară.

»Nu numai, că Cechii au prins în mâinile lor conducerea politică și economică a Slovacilor din patrie, dar acum și Rutenii din Galiția sunt pe drumul, de a face propagandă succesă

politice lor, pentru Rutenii din Ungaria.

»Galicianii« ziar rutean din Lemberg a scris o serie întreagă de articole despre acea stîrpire a naționalității rutene din Ungaria, pe care au întreprins-o guvernul maghiar, mână în mână cu societatea și cu presa maghiară. Și Rutenimeii din Galiția îi revine, după numita foaie, datoria de a împedece această pustiire neomenească a naționalității rutene din Ungaria.

Și așa mai încolo, arată lucrările întreprinse de Cehi și de Ruteni pentru spriginirea fraților lor slavi din Ungaria, pe cale culturală și economică, oprindu-i dela decadența națională și înălțându-i chiar, ca să ajungă cât de curând factori hotărîtori în viața publică a țării.

E numai natural, ca siluirea politicilor unguri cu maghiarisarea, să primească răspunsul vrednic din partea naționalităților nemaghiare și a fraților lor de pe unde îi au!

De-aceia zicem noi și repetăm, că viitorul neamurilor nemaghiare în această patrie, îl vedem tot mai mult desbrăcându-se de întunec și prințend raze de lumină, în ciuda tuturor sforțărilor neomenească a puternicilor zilei.

Nici închipui, nu se poate!

Foaia politică »Szászváros« din loc, care se sloboade și ea câte-odată la politică mare-mare, scrie în numărul său mai nou un prim articol, care prin tre altele are următorul pasagiu începător, pe care îl reproducem fiindcă mărturisește totuși un *adevăr* de care mulți alți maghiari se feresc a-l mărturisi. El zice:

»Una dintre pedecile cele mai mari ale dezvoltării unitare și a țării Ungariei, este chestiunea naționalităților, în deosebi însă și în prima linie chestiunea Valahă a cărei deslegare succesează numai conduce la coperirea deplină și tare a edificiului statului național-maghiar.

»Fără deslegarea fericită și din rădăcini a chestiunii Valahe, siguranța și soliditatea statului național maghiar, nu se poate nici închipui!»

Mai încolo spune și coapte și necoapte, că noi suntem iredențiști și mai știu eu ce, — dar asta una a ghicit-o tare bine, că fără noi, și fără rezolvarea fericită a chestiei naționale române, care rezolvare una singură poate fi: să ne facă să fim mulțumiți, cu ei deplin și deopotrivă îndreptății, — fără de asta e o mare-mare orbire a nădejdui măcar, decum a și »vedea«, cum unii îl ved, întrupat statul național maghiar. Ear' când asta va fi, putem avea aici un stat unitar tare, cu cetățeni mulțumiți și credincioși apărători ai săi, dar ca stat »național« maghiar, să fie acest stat poliglot, niciodată!

Așa, așa, frate-mi-te bun dela »Szászváros«!

Berea.

Câtă se bea în diferitele țări europene și câtă în România?

— Reflexiuni. —

Sub acest titlu »Libertatea« aduce un articol din »Cronica« dela București și ajunge la încheierea că ar fi bine să se facă mai ușoară calea pentru berea *nestricăcioasă*, împedcând tot mai mult

lățirea celorlalte beuturi spirituoase, stricăcioase sănătății.

Articolul are un colorit de reclam în favorul berei, și nici decum nu ese la iveală aceea, că *beuturile spirituoase toate sunt stricăcioase sănătății*, dacă se beau într'una, măcar și în măsură mică.

Deși sub »Alcoholism« se înțelege de regulă suma acelor urmări stricăcioase, cari sunt pricinuite prin luarea feluritelor beuturi spirituoase, totuși nu suntem în curat încă nici acuma, care dintre substanțele ce se află în ele, poartă vina că sunt otrăvicioase?

Știința a trecut de mult peste acea părere, care ține vinarsul de un lucru cu totul deosebit de vin și de bere! Acuma se știe cu siguranță, că substanța care imprumută vinarsului, vinului și berei caracterul de beuturi iritante, e tot aceeași, adică *Alcoholul (spiritul)*. Daramberg pe temeiul probelor făcute asupra animalelor, ajunge la încheerea, că liquer-urile, din pricină că conțin alcooluri mai înalte, sunt mai stricăcioase decât imitațiile făcute cu spirit. Deci abstrăgând de vinarsurile cele mai proaste, de care rar aflăm, și de cele mai scumpe pe cari le au numai puțini, putem să desprețuim răul ce-l causează spiritul afumat și să punem toată vina pe spiritul însuși.

S'a făcut o vreme mare deosebire între beuturile spirituoase, după concentrarea lor, adică, după-cum au mai mult sau mai puțin spirit, și potrivit acestui principiu, s'a declarat berea de o beătură care se scoată din folosință vinarsul — dar' cu nedrept!

Pentru-că e lucru cunoscut, că în țările unde se bea multă bere, este un obicei de a preface-o mai ușoară la mistuit, cu câte un pontier de... vinars! Dar' abstrăgând dela acesta e lucru cunoscut, că din beuturile spirituoase, cari conțin mai puțin spirit, se beau mai mari cățățimi, ca din cele în care spiritul e îndesat în volum mic.

În țările unde se bea regulat bere, aceasta se bea în mijlociu câte 3—6 litr. Conținând berea cea mai slabă 4% alcool, computat acesta, da 120—240 grame de alcool la zi, care cățățime beută în vinars de 25%, ar face 1/2—1 litr. de vinars, ce de regulă nu se bea nici în țările acele, în care poporul s'a datat cu totul la vinars de spirit.

Acea împrejurare, că alcoolul berei e mai puțin stricăcios sănătății, se ia de adevărat numai privitor la organele de mistuire, pentru-că alcoolul condensat (în rachiul etc.) strică mai de regulă mistuirea și nutrirea decât berea, — dar' organele celelalte: creerii, rărunchii, inima, oasele cari conțin

sângele, sunt scăldate în mod egal de alcool, fie acela beut în bere, rachiul sau vin!

Deci în urma urmelor berea e tot așa de stricăcioasă ca vinarsul și ca vinul!

După statistică, țara în care se bea mai mult spirit e Danemarca, unde pe cap cad 7 litri de spirit curat la an.

Țara în care se bea mai multă bere e Bavaria, unde după statistică de 30 de ani, se vin de cap 210, ear' une-ori și 240 de litri la an, ce da suma de *peste 8 litr. de spirit*, deoare-ce $40 \times 210 = 8100$, (în 1 l. bere 40 gr. spirit).

În Danemarca se mai bea și bere, a cărei cantitate conține 5% alcool, dar și în Bavaria se beau 4 l. spirit în formă de vinars, din ce se vede, că vinarsul și berea nu se eschid unul pe altul, ci precum arată statistica, ele se înlocuesc numai în formă!

Între aceia, cari sufer de deliriu în urma beuturii alcoolului sunt 6% cari beau numai bere, număr cam mic în asemănare cu cei cari beau și alte beuturi spirituoase, adică vinars, vin, ori vin de poame.

E hotărît, că beutul vinarsului pricinuește mai des deliriu și morburi de-ale ficatului, dar sunt și alte morburi pricinuite prin bere, cari sunt tot așa primejdioase, încât nu le întrec morburile provenite din vinars. Morburile cauzate prin bere atacă mai întâiu inima, creerii, rărunchii, lucrând berea nu numai prin alcoolul cuprins în ea, ci și prin marea cățățime cu fluid, lărgind, umflând stomacul și mațele, și îngreunează lucrul acestor organe. Prin beutul de bere în măsură ca în Germania, durata vieții omenești e redusă așa, că acolo cei de 20 de ani nu mai au să aștepte numai 22 de ani. Apoi ori că morburile de ficat scurtează viața beutorului de vinars, ori că morburile rărunchilor, inimei, fac același lucru beutorilor de bere, — e tot una! În fond nu schimbă nimica. Alcoolul din vinars e tot așa de nesănătos, ca cel din bere!

În Anglia s'a adus în anul 1830 o lege așa numită a »Berei«, întemeiată pe aceea, că deschizând mai multe berării, poporul se va înstrăina de vinars. Urmarea a fost, că trecerea berei s'a urcat cu 25%, dar și cea a vinarsului s'a urcat cu 8%! Deci singurul cumplit!

Precum singurul mod de-a combate morphinismul, este *refinerea desevtrșită* dela morphin, așa spre combaterea beuturii, numai *refinerea desevtrșită* dela spirit, poate servi!

Deoare-ce însă oamenii de azi sunt așa de tare dedați la folosirea substanțelor iritante, cum e alcoolul, ca să putem preveni ur-

mărire lui rele, în locul prim trebuie să ne silim a-l înlocui cu alte substanțe iritante mai puțin păgubitoare, precum sunt cafeaua, thea, cari consumate, tot acel efect produc ca alcoolul.

Se va zice aci, că și acestea sunt nesănătoase, dar se arde numai un cas în care pricina crimei, a sinuciderei, a ruinei familiare și economice, ar fi fost cafeaua, thea, sau tabacul?

Chestia alcoolului nu e individuală, ci o chestie dela care atîrnă sănătatea popoarelor întregi. În sfîrșit este lucru cunoscut, că cei cari mănăncă mult zahăr, beau puțin alcool, deci dând zahăr lesne poporului, se va desvîta mai ușor dela spirt.

Dr. St. Erdélyi.

Cronica mea.

— Februarie 1903.

Am vorbit cu altă ocazie despre atențiunea în general puțină ce se dă revistelor noastre literare. Va trebui să revin asupra acestei chestiuni, deoarece ved că de mult se accentuează dintr-o parte caracterul pacinic al timpului nostru.

»Nu e timpul de război politic; n'avem să isbutim cu acțiuni energice; să stăm cu frică, să stăm cu dragoste și să așteptăm vremuri mai bune; ear' până atunci să ne întărim economicește și în cele culturale.« Așa vorbesc bătrânii și înțelepții zilei.

Foarte bine; să zicem, că au dreptate; dar ce se face pentru întărirea noastră culturală? Căci nu e suficient să emiți o părere, să faci o propunere și să nu afli mijloacele pentru realizarea ei. Când ceri o mișcare culturală, care să substituie cu succes lipsa de viață politică, trebuie să ai înainte un program pozitiv de muncă, o basă solidă de operațiune. Căci numai ceea-ce se învață în școli, numai ceea-ce ni se vorbește dela vatra »Asociațiunii«, numai articolele polemice în jurul activității și pasivității, nu alcătuiesc încă o viață culturală, care să ne facă să uităm miseriile provenite din neputințele luptei politice.

Trebuie să se recurgă la alți factori, la alte elemente într'adevăr culturale.

FOIȚA

Niță Rotunjel.

I.

Mic de statură, capul mare rotund, pînțele asemeni frumos rotunjit, picioarele scurte, rotunde, întreaga-i faptură formează un tot rotund, că de l-ai privi de departe îți pare o ghiulea de tun. Aceasta a făcut pe toți, să-l porecescă Niță Rotunjel. El, însă, a schimbat prin cărcimi »porecla în renume«. Și e mândru de această faimă. Vesel, comunicativ, când este la chef, sau ori pe unde își plimbă respectabila-i rotunjime, Niță Rotunjel descrețește frunțile, șterge lacrimile, răspunde veselia, alungă nouri, după-ce inseninează întreaga priveliște. Intr-o clipă devine pretinul tuturor, își prinde brațele vinjoase de gâtul ori-cui și e gata să îmbrățișeze pe ori-cine, numai consoarta lui să nu fie, căci ea, când apare în prag, cu pasu-i de clopot, cu privirea-i posomorită, întunecoasă, întunecă atmosfera, îi strică atmosfera, îi strică voioșia, îl smulge dintre pretini și atunci și el îi smulge pîrul, desprinzîndu-i cocul în suvițe.

— De ce-ai venit, femeie?... Îți lipsește ceva?... N'ai mîncărică?

— Nu.

— N'ai cafeluță?

Și printre aceste locul de căpetenie îl ocupă *lectura serioasă*. O chestie simplă, nu-i așa? Căci cine nu știe de importanța lecturii?

Lumea românească e destul de binevoitoare literaturii sale. Ii spui să citească ceva și după multă chibzuială se hotărăște. Păcat numai, că nu i-se dau sfaturi destul de serioase, căci adeseori se cetesc lucruri, cari sunt o pierdere de vreme și se desconsideră cărțile și revistele cele mai de seamă. E și greu poate, ca astăzi, când se tipăresc atâtea lucruri mari și mărunt, să faci ori-cine deosebirea între ce e cetibil și ce de respins.

Lucrurile cele mai bune firește, că tot la București se tipăresc. Nu numai cărți, dar și revistele cele mai de valoare acolo ies la lumină. Și bine ar fi ca să nu uităm, că lumina adevărată tot din centrul nostru cultural purcede!

Așa de pildă găsim o vină mare în faptul, că Ardelenii nostri cunosc așa de puțin revistele cele mari din București. În loc de-a sta în curent cu toate ideile de cari se agit literații și oamenii de știință din metropola românismului, noi ne încălzim de încercările și fraseologia cine știe cărui debutant în gazeta noastră.

Odinioară era altfel. În vechia »Tribună«, când nu erau lucrări bune de publicat, dl Slavici nu făcea altceva decât să reproducă articolele frumoase din »Convorbiri Literare« și lumea profita, fie ca limbă, fie ca instrucție, încât și astăzi se simt efectele. De ce nu se face și acum astfel? Un bun articol din »Convorbiri« dă unui cetitor dela noi mult material pozitiv.

Să ne oprim puțin asupra vechii reviste bucureștene. Subsemnatul, mînat de curiositatea de a vedea care este atențiunea Ardelenilor față de o mare revistă, condusă astăzi de un om de știință, originar din Ardeal, am trecut pe la administrația ei, cerîndu-i informații asupra cetitorilor ardeleni. Și știți căți sunt? *Nouăsprezece!* Ascultați bine: revista cea mai de frunte din literatura noastră, care de 36 ani apare regulat, în fiecare lună, și a ridicat prin munca depusă de atâtea condeie ilustre nivelul literaturii române într-o măsură atât de cunoscută, această revistă e cetită în Ardeal și părțile adnexe de numai 19 Români! Să pot le-ași scrie numele cu roșu în Călimdar, numai ca să-i cunoaștem cu toții, ca pe niște corbi albi și suflete rare. La Brașov și Blaj sunt câte trei abonați, la Beiuș, Caransebeș,

— Nu.

— N'ai căldurică?

— Nu.

— Vrei un pahar de vin?

— Nu.

— Atunci ce vrei, creștina lui D-zeu!

Și de câte-ori, astfel nu l'a scos din cărcimă și din... sărite. Și apoi trage-i și el pîruială, măturînd strada cu ea în ciuda primăriei, care nu se prea ostenește cu astfel de nimicuri. De câte-ori n'a luat-o și cu binele, mîngîind-o ca pe-o copilă de optsprezece ani, pe ochi, pe obraji:

— Puiule, ții tu la Niță al tîu?

— Țiu.

— Iubești tu pe Niță al tîu?

— Il iubesc.

— Atunci, dacă-l iubești, să nu-l mai superi.

— N'am să-l mai supăr.

— Și a doua zi, cum se înserează, ea pornește din cărcimă n cărcimă, să-l caute.

II.

Toată săptămîna Niță Rotunjel lucrează din greu. Nu gustă nici picătură de vin. E omul cel mai cu minte. Dumineca însă e a lui.

— N'a zis D-zeu: »șeaze zile lucrează, ear' a șapte te odichnește!« Șase zile n'a lucrat și Al de sus, când a făcut cerul și pămîntul?... Șase zile lucrez și eu, ear' a șapte... beau. E ziua lui D-zeu și a mea... Omul trebuie

Cluj și Sibiu câte doi, la Alibunari Brad, Mediaș, Zărnești câte unul. Dintre fețele bisericesti înalte e singur P. S. S. Mitropolitul Mihalyi, care se îndură prea grațios a face literatură. Constatăm însă, că unde sunt gimnaziile și seminariile românești se cetește cel puțin câte-un exemplar și asta e singura »mîngăere în lacrimi«.

O, dar' așa nu se face unitate culturală și nu se conduce mai ales lupta de emancipare intelectuală. Cum vor să facă bătrânii din Sibiu faimoasa »unificăciune« a limbii literare, dacă nu răspundesc publicațiunile periodice de valoare?

Fidelio.

Scrisori din Arad.

— Duminecă trecută s'a ținut a 15-a adunare generală a institutului de credit »Victoria«. Avențul ce l'a luat acest institut în anii din urmă, ajungînd a doua bancă românească în patrie, — încrederea tot mai mare față de el, înapoierea proporționată, dovedește în de ajuns, că conducerea acestui institut se află în mâni de bărbați pricepători și harnici. Au luat parte vr'o 60 de acționari, reprezentînd 300 de acții. Raportul direcțiunii cetit de dl director *Dr. Oncu* a fost ascultat cu mare luare aminte. Introducerea acestui raport a fost un protest în contra insinuărilor de rea credință, cari în vremea din urmă au dat roată prin foi ungurești, că »Victoria« ar face politică, că stă în fruntea mișcărilor de natura asta. Mersul regulat al afacerilor, creșterea proporționată și firească a operațiunilor »Victoriei« dovedește tocmai că direcțiunea s'a știut feri de »politică«, că a avut în vedere interesele mari economice ale poporului român, lucru ce trebuie să-l facă ori-ce bancă românească. Cât de mult țin la soliditatea acestui institut chiar și Ungurii mai incarnați, va ilustra un singur cas. Am fost din întemplantă chiar de față, când niște unguri mari, au depus chiar la »Victoria« o sumă mai mare, colectată spre a se ridica un monument unui bărbat al lor, care în luptele din 48/49 a jucat un rol principal!

În această adunare s'a făcut alegerea a doi membrii din direc-

ție fie religioasă nevoe mare, altfel nu se poate. Religia întăiu și pe urmă celelalte. Și apoi ce-am avut și ce-am perdut? Tot alba'n doi bani. Ce, o să moștenesc pămîntul? O să trăiesc cât jidovul rătăcitor?... O să-mi plîngă copiii de foame. Atata am: o nevastă, un cățel și o pisică, pe Fifța. Trei guri dom'le! Sunt harnic să le hrănesc, și-ncolo ce-o da trgul și norocul... Azi beau la domn Pascale, mîne beau la domn Guță și mi-e bine.

— Bravos! nene Niță.

— De minunele de Rotunjel.

— Vivat fraților! sus cu ai nostri, sus și cu ai voștri! Trăiască Principatele-Unite! ridică el paharul, ciocnind cu toți. Din trei, patru grupuri câte sunt, se formează un cerc mare, rotund, și Niță Rotunjel la mijloc gesticulînd:

— Eu, dom'le, am jucat în »hora unirii«, eram copil p'atunci, dar' am jucat. Era o horă mare, mare, toată România era prinsă la jocul de înfrățire. Și a fost o veselie și un chef mare, de s'a dus pomina, și ocaua lui Cuza se plimba dia mână în mână. Și a curs vinul dom'le, mai abitic năcăzurile când se leagă de capul omului.

— Sus cu Principatele-Unite.

— Vivat ocaua lui Cuza!

— Ce vivat, donile? că s'a dus de mult, vorbește el cu obidă. Azi a ajuns ocaua cât năpăstrocul. Dar' să nu ne

ține, în locul părintelui vicar *V. Mangra* și *M. Velici*, cari au eșit în urma sortirii. *Ambii au fost realeși cu unanimitate*. Direcțiunii i-s'a votat mulțumită protocolară.

— Pe la noi se așteaptă cu nerăbdare întărirea episcopului ales, a P. S. S. d-lui protosincer *Ignatie Pap* Cei cari la alegerea din urmă s'au grupat în jurul persoanei Sale, au fost conduși de dorul, să vază restabilită ordinea în diecesa Aradului, au voit să aibă de cap al bisericii un bărbat cu inimă pentru binele bisericii și al neamului, bărbat, care să inaugureze în diecesă o eră nouă, sănătoasă, înlăturînd nepotismul și interesele personale!

Se va restabili astfel pacea în diecesă și vom avea iarăși în frunte un bărbat, al cărui singur dor va fi să muncească spre binele bisericii sale!

— De încheiere o veste ce de sigur va interesa publicul românesc. Precum aflăm din isvor sigur P. Cuv. Sa dl vicar din Oradea-Mare, părintele *V. Mangra*, va primi nu peste mult satisfacție deplină pentru multele și neiertatele calumnii plasate de cătră dușmanii săi în foile ungurești. Zilele aceste au fost pertractări în Timișoara în procesele acestea. Tribunalul d'acolo, până era vorbă de întărirea Prea Cuv. Sale de Episcop, precum se știe, a adus sentințele cele mai strănii! Acum însă, că s'a ales un altul de episcop, lucrurile s'au schimbat, ca prin vraje! Presiunea de sus a încetat, și *tribunalul a dat acum curs liber justiției*. La pertractarea din urmă s'a pus tribunalul chiar pe punctul de vedere al advocaților părintelui Mangra, și a încuviințat toate cererile acestora!

M. A.

Corespondență

Binținți, Febr. 1903.

Domnule redactor!

Spre lauda învățătorului nostru Ioan Viad fie zis, că sara zilei de 30 Ian. v. a. c. a fost pentru noi Binținții o sară de mare veselie, fiindcă pentru prima-dată am văzut în frumos împodobita sală a școlii, jucându-se prin

dăm învinși. Să luptăm ca la Plevna, să nu ne dăm învinși!

— Sus cu ocaua lui Cuza!

— Să cerem, fraților, »gubernului« să o înființeze eară, să ne punem în grevă...

— Nene Niță, nene Niță, îl întreprup unu, o femeie cu o pisică în brațe, dă țarcoale pe lângă fereastră, vrea să intre.

— Ah! sînte Pantilimoane! țineți-mă. țineți-mă că-mi vine rău, mă clatin. Și Niță Rotunjel căzî în brațele unuia, când femeea sa intră în prăvălie. Bui-măcică de durere aleargă spre el. Pisica se desprinse din brațele ei.

— Niță! îl mișcă ea. Nițule! îl sgu-due. El nu face nici o mișcare. Și atunci desperată de durere isbucnește într'un plîns, bocindu-l ca pe un mort.

— Ce mă fac fără tine, Nițule... ce mă fac?

Toți rămîn înmărmuriți de spaimă. Ea continuă.

— Nițule, cui mă lași?... Nu ții-e milă de mine?... Incotro să apuc fără tine, puiule. Cum o să înserez mîne seară, frățioare... Ni...țu...le! Ni...țu...le!

Pretinul, în brațele căruia căzuse Rotunjel, doborât de greutatea corpului său, se prăbuși mototol cu el la pămînt.

Cu mare nevointă fî așezat pe un scaun.

— Dar' ce i-a venit, nenisorule?

— Bietul Rotunjel!

școlari și școlărițe mai multe piese teatrale foarte dragălașe, și anume: »Buna înțelegere«, predată de Todora Marcu ca mătușe și Ana Avramescu cu Ioana Vlaicu ca nepoate; 2. »Beția«, predată de Toma Sîrbu ca taica George și Mateiu Gavrilă cu Mihailă Sîrbu ca bețivi. 3. »Lenea«, predată de Rafila Carașca ca mătușe, apoi Todora Marcu și Ioana Vlaicu, ca jună și nepoată. 4. »Otrava hircioșilor«, predată de Maria Dregan ca maistoriță și Miron Cranciova ca invățel pantofar. 5. »Minciuna minciunilor«, predată de Toma Sîrbu.

S'a deschis apoi petrecerea cu joc, prin dl invățator, care eșind în rînd cu trupa teatrală de după cortină, au jucat frumosul joc »Sîrba«.

Ne-a făcut mare bucurie prezența părintelui Maniu din Băcăinți cu stimatea doamnă, apoi învățătorii din Vaideiu Nicolae Voina și Vasilie Basarabă cu d-nele, mai mulți tineri din Pricaz și Șibot, precum și mulțime de săteni și străini, așa că a fost un joc frumos, până în zori.

Petrecerea a eșit peste așteptare bine. A rămas venit curat 25 cor. 14 fileri, cu care s'au și cumpărat pentru școală mapa Ungariei și tablele de părete.

Ca suprasolviri au intrat dela dnii: N. Maniu 1 cor. 20 fil., N. Voina 2 cor. 20 fil., V. Basarabă 1 cor. 20 fil., Nehez I. (subinspector școlar, Deva) 80 fil., I. Botean 3 cor. 20 fil., I. Farcaș, not. 2 cor., G. Fulep 60 fil., Ilie Martin 40 fil., Ioan Martin, I. Loga, I. Kop, Ios. Dvorzszak, F. Lukács, I. Bedea și D. Vlaicu câte 20 fileri.

Primească toți spriginitori acestei petreceri și pe această cale sincerele mulțumite ale arangiatorilor petrecerii.

D. V.

Piscător, dar' adevărat!

»Unirea« are în numărul seu mai nou un articol ce se plînge de nepăsarea publicului nostru față de cetirea foilor, și mai ales scoate la iveală cât de surzi sunt unii »abonenti« de foi române, când bietele foi primite de ei, strigă după plățirea restanțelor. Și arătînd cam ce fel judică unul și altul de nu cetește, sau cetind de nu-și plătește restanțele de abonament, face următoarea observație bine nimerită:

»Dacă vom călări tot pe aceste motive înșirate și neînșirate până aici, de sigur că atât »Unirea« cât și »Foaia școlastică« (ear' noi zicem că toate

— Era tare ca tunul.

— Niță! Niță, deschide ochii, sorol Te-ai supărat pe mine. Iartă-mă și matala. Nu te mai supăr nici-odată. Să n'am parte de Fifța noastră. Să n'apuc ziua de mîne!

Fifța cu cercei la urechi, cu gâtul prins într'o panglică roșie, se urcă pe scurtea stăpân-sei, se urcă până la umeri, cade, ear' se urcă...

— Milostivește-te!.. nu iubești pe Fifța noastră. Dacă nu pentru mine, pentru ea, sufletele. Nu te mai »deranjim« niciodată, niciodată!

Niță Rotunjel ridică puțin o pleoapă.

— Așa puiule, deschide ochii mari mari!

— Oțet de trandafir, oțet de trandafir, strigă unul, vîzîndu-l că prinde viață

— Vin! vin, făcî Niță, că-i sângele lui Christos, te scoală după boală, te înviază chiar. Omul trebuie să fie religios...

Cu ochii scâlțați în lacrimi, dar cu inima ușurată, consoarta lui Rotunjel ingenunche împreună cu Fifța.

— Eartă-mă, sufletele.

— Iertate să fiți și de D-zeu, și de mine și de prietini mei. Femeea și mîța plecară.

Dapă-ve Niță Rotunjel răsturnă câte-va pahare cu vin pe gât, începî cu autoritate:

foile noastre românești! Red. »L.« vor trebui pururea să apară în haină de săracie și tot în haină scurtă; și în locul articolului de fond, vor trebui să tipărească: »Invitare la abonament cu preț cât veți vrea, și a-l plăti când veți putea«, ear' ca încheiere a articolului de fond va suna: »Restanțierii sunt rugați să plătească când vor vrea!»

»Ajunși dar' la acest frumos rezultat »românesc« cu aceste două foi a provinciei noastre biser., avem sperare »îndreptătită« și vom avea mângăierea de a le vedea apărând așa de des, încât vom putea ceti în ele mereu, mereu bunele felicitări de anul nou cu refrenul »dulce, românesc, apostolesc și dăscălesc«: restanțierii seculului trecut, să nu-și uite nici de noi!»

»Ziaristica sănătoasă e astăzi arma cu repetiție, ce străbate lumea și împrăștie întunerecul! Să sprijinim dar' ziaristica noastră în prima linie, că prin ea sprijinim însași cauzele și durerile renașterii noastre!»

Dela sate.

Onorată Redacțiune!

În mica comună Ighiel, lângă Ighiu, tractul Albei-Iulia, s'a ținut în 2 Februarie v. a. c. o producțiune teatrală-declamarică întreșută cu cântări.

Bărbații au stărut între bărbați, ear' onorabilele doamne preotese Lucreția din loc și Domiția părintelui D. Trutia din Țelna pe lângă femei; ear' laborioasa d-șoară Valeria Costea, fiica părintelui Procopie, cu zel a stărut pe lângă tinerime. Tinerimea a fost mai greu de câștigat, ca să iee roluri și să joace, cu cât locuitorii comunei acesteia au fost mai necunoscuți cu astfel de producțiuni.

Instrucțiune de vre-o 10—12 zile, un timp relativ foarte scurt, s'a făcut și cu succes deplin și neașteptat.

Acum însă și poporul, dar cu deosebire tinerimea, văzând folosul cel neprețuit-moral al acestor fel de producțiuni și petreceri, nu numai că nu așteaptă îmbieri și rugări pentru participare, ci încă ea, tinerimea stărue pe lângă inteligență și roagă pe conducătorii ei, căci după-cum s'a constatat, scopul principal, *câștigul moral s'a ajuns*; ear' cel material încă a urmat, deși nu așa de mare. Socotind de-o parte timpul cel foarte nefavorit, ear' de altă parte nedepinderea poporului și a tinerimei, e foarte frumos, că s'a

— Ce vrei donile, mi-s'a urât să mai fac teatru prin mahala, mi-s'a urt. În toate zilele tîmbălău, teatru, scene...

Mi-a venit domnule o idee, mie îmi vine în tot'dauna... M'am făcut că leșin și am scăpat de ele.

— Trăiască ideea!

— Sus cu doiu Rotunjel!

— Am întors politica pe dos, că nu mai mergea. Am făcut pe »diplomat« și a eșit bine. Nu vezi d-le cum merge țara cu politica?... Azi trebuie să avem câte o idee, să fim diplomați, altfel s'a isprăvit cu noi.

— Just!

— Reson!

— Trăiască ideea!

Și glasul tuturor se făcî tot una cu glasul fermecător al paharelor în care curge spumosul vin în valuri purpurii.

III.

Purtat pe umerii spătoși ai prietinelor, în strigăte de veselie Niță Rotunjel, ca un erou legendar, cu tot alaiul intră triumfal în cărciuma de peste drum.

— Să bem fraților și la dom' Guță! Să nu-l ocolim, că mâine - poimâne o să fie și el delegatul mahalalii. Ear' mi-a venit o idee. Cu roșii am băut vin roșu cu albi, fraților să bem alb.

— Să vie un chil, dar ca »arama«!

— Și altul, dar de »cristal«!

— Și altul, dar »ruginiu«!

— Și pune și două sticle d'o parte pentru acasă.

putut ajunge la atîta cât s'a ajuns!

Laudă se cuvîne inteligenței și conducătorilor zeloși. Laudă onorabilelor doamne preotese și laborioasei d-șoare Valeria. Înaintea! cu astfel de producțiuni instructive și educative, căci poporul și tineretul e primitor pentru lucrări frumoase și folositoare!

Un vecin.

NOUTĂȚI

Români bravi la Ilia! La 10 Martie st. n. a fost alegerea reprezentanților în comitetul comunal din Ilia, unde bunii Români conduși cu dibăcie, au repputat o învingere strălucită, alegînd tot numai Români și anume: pe dl Ioanichie Olariu și patru plugari frunțași. Românii s'au prezentat uniți și solidari, în rîndurile cărora nici înfricarea nici momirea n'a putut străbate. Laudă li-se cuvîne lor și onoare bravului conducător, care și cu aceasta ocaziune a ajutat la izbîndă frumoasă, cauza poporului român din Ilia.

Adunarea gen. a »Ardelenel«

a avut loc Duminecă (8 Martie n.) la orele 11 a. m. în mijlocul unei frumoase interesări a acționarilor. S'au depus 1400 acții și au participat 26 acționari. Dl Dr. Mihu, președintele Direcțiunii, a deschis adunarea, prin cuvînte alese și potrivite, dl director Dr. A. Vlad, a cetit apoi raportul Direcțiunii (publicat și de noi) și adunarea în deplină armonie și unanim a luat raportul la cunoștință, a primit propunerile direcțiunii pentru împărțirea câștigului curat și a dat absolutor direcțiunii și comitetului de supraveghiere. A reales apoi în direcțiune cu mandat pe 3 ani pe membrii eșiți: dnii Dr. St. Erdélyi, Ilie Popovici și Daniil David, — ear' în comitetul de supraveghiere a ales, pe un nou period de 3 ani, pe dnii: Ioan Branga, Dr. R. Dobo, Procopiu Herlea, Ioan Moța și Constantin Baicu.

Dl președinte a mulțumit adunării pentru buna înțelegere și interesarea arătată, a pus la inimă noilor aleși a lucra totdeauna pentru promovarea institutului spre binele acționarilor și a poporului nostru, și a închis adunarea.

Dr. Tit Mălaiu, amic și fondator al »Libertății«, a depus Marți în Budapesta cenzura de avocat cu succes bun! Adresăm harnicului și simpaticului tîner, sincerile noastre felicitări, și-i dorim succes strălucit!

P'aci îmi las eu banii și necazurile. Dom' Guță și dom' Pascale să le poarte de grijel!

Eu traților vreau să n'am nici una, să fiu »idipendent«, că de ce ne-am luptat la »șapșapte«, »șapopt« pentru idipendență... Sufletele, mă dojenește consoarta, vrei să murim pe drumuri. Să ne »asoțiem« puile. Un franc, doi, nici bagii de seamă și te pomenești că-ți vine ca din cer: musică, dric, ciocli, popi... Ia fugi femeie, o cert eu, nu mai cobî a moarte! De ce să mă asociez?... Nu sunt asociat la dom' Pascale și la dom' Guță... fără nici un ban? Fraților, act e dibăcie! Omul trebuie să fie diplomat și ncolo, nu-i trebuie nimic. Și-apoi dacă o să mor, nu-mi pasă. Ori dom' Guță, ori dom' Pascale trebuie să mă îngroape cu dricul primăriei, că de ce sunt delegați, să aibă grije de popor.

— Sus cu Dom' Rotunjel!

— Vivat Principatele-Unite.

Și earăși purtat pe umerii spătoși ai prietinelor, în strigăte de veselie Niță Rotunjel cu două sticle de vin înfundate, ca un erou legendar încărcat de trofee, e dus spre casă în triumf, ear' în aerul rece de iarnă vocea lui puternică răsună din când în când:

— Am trei suflete, domnule, trei suflete. trebuie să îngrijesc și de ele!!!

G. Stamatescu-Gest.

Preotul gr.-or. al Orăștioarei-de-sus (tractul Orăștiei) dl I. Romosan, a fost introdus Duminecă în 8 Martie n. în postul său, prin protopresbiterul tractual. Dorim tînerului preot toată fericirea în cariera pe care și-o începe.

Primejdie mare amenința Orăștia și jurul ei pe tîrgul acesta de primăvară. Din pricina unei vite bolnave în Șibișel veterinarul comitatens oprise tîrgul de vite pe 8 zile (chiar pe sêptemăna tîrgului de vite și cel slobod)! Era o mare pierdere pentru economi, ca și pentru industriași și negustori. Cu slobozenie dela ministru însă, tîrgul a fost îngăduit.

Sămênță de trifoiu împarte deja Reuniunea Economică din Orăștie membrilor săi, cu 68 cr. klgr. și cu 78. Cei-ce s'au înștiințat că le trebuie, să grăbească a și-o ridica, până este!

Altoile pe cari le împarte Reuniunea Economică din Orăștie, au sosit, afară de pruni cari vin mai tîrziu dela Făgăraș. Membrii să grăbească a-și lua altoile acum Duminecă și Luni-Marti.

Votul femeilor. În Australia, cea mai »tîneră« între cele 5 părți ale lumii, au ajuns femeile la »emancipație« mai altfel ca de pildă în bêtărana Europa. Acolo prin o lege nouă s'au ridicat femeile pe o treaptă cu bărbații, dându-li-se și lor dreptul de vot la alegeri, ca și bărbaților. În urma acestei legi sunt în Australia 1,827.000 de alegători. În orașele mari aproape în toate majoritatea voturilor o au femeile!, așa că, dacă vreau, își pot alege femei deputați, nu mai mult bărbați.

Cel mai nemijlocit folos al noii legi e, că de când alegerile atîrnă ș dela votul femeilor, domniii australieni sunt ci-că mult mai curtenitori față de femei... și numărul făgăduințelor de căsătorie s'a sporit din greu... Candidații junii au mare trecere, mai ales de-s și frumoși, ear' bêtărâni trag tot mai puțin în cumpănă...

Tîneți-vă studenții! Ministrul de culte Wlassics a dat ordin cătră gimnasilor, ca profesorii să aleagă foarte tare pe studenți în clasa a 4-a și numai pe cei de tot buni să-i lase în gimnasiul de sus, pe ceialalți nu, ci să-i îndrume pe alte cariere de viață.

Sinodul protopopesco al tractului Orăștie a fost întrunit aici Luni, pertractând obiectele ordinare, raportul protopopului, propuneri, revidarea socotelilor. S'a ales comitetul protopopesco pe 3 ani. În scaunul protopopesco a fost ales părintele Manase Iar; epitrop tractual dl Romul Nicoară. Sinodul a fost bine cercetat.

Pedeapsă înmuată. Dr. Lassel, Sas din Brașov, fusese judecat în M.-Oșorheiu la 2 luni arest și 300 cor. pentru-că scrisese un articol despre felul cum se face la noi »statistica« în țară. Curia însă i-a sters temnița, lăsându-i numai pedeapsa în bani.

Ciuma în Indii. După ziarile engleze se dau știri îngrozitoare despre pustiriile teribilele boale negre din Indii. Autoritățile engleze luptă înzadar pentru stîrpirea boalei. Ba ci-că de-o vreme au desnădăjduit de tot, încât acuși nu mai pun mîna pe nimic să lupte contra ei. Așa de pildă la începutul lui Februarie, au murit acolo într'o singură sêptemăna 14.000 de inși în neagra boală! Stau morții une-ori pe strade și pe lângă case, nu ajung să-i îngroape, atîția sunt. Și boala, care la început bîntuia mai ales marele oraș Bombay și în jurul lui, acum se lățește peste tot mai multe ținuturi și prin tot mai multe orașe. Medicii au desnădăjduit. Altoirile lor contra ciumei, nu au ajutat nimic. Guvernul englez privește îngrozit la pustierea asta grozavă a poporului în împărăția Indiilor, și privește

cu spaimă, căci pustierea poporațiunii acesteia înseamnă pustiere și pentru industria engleză, care mult vinde și mult și produce în largă sa împărăție de aici!

„Egoismul“ meu.

Orăștie, Martie 1908.

Culegătorul tipograf Ioachim Muntean dela »Minerva« din loc, care de bună-voe și pentru remunerare potrivită, subscriesese două luni din anul trecut foaia »Libertatea« ca responsabil pentru redacție, — asmuțat de unii »pretini« buni de ai mei, a sărit zilele astea cu niște »desvăliri« asupra mea, prin foaia care a binevoit a-i găzdui producțiile.

Din capul locului numitul culegător constată:

1., că după-ce a primit a subscrie »Libertatea« ca redactor, Direcțiunea »Minervei« a hotărît demisionarea lui *din cauza acelei subscrierii*, sub cuvînt că lucrătorilor nu le este permis a face politică (?!)

2. Că la reprimat de nou în condiție numai dacă s'a lăpădat de foaia noastră!

3. Că atunci când eu l'am întreat de manuscrisul articolului improcesuat »A murit Mathia și cu el dreptatea« mi-a spus, în tipografie, (chiar înainte conducătorului tipografiei dl Barițiu) că manuscrisul e ars, deși nu era ars, — și

4., că, fără a-mi fi spus mie cel mai mic cuvînt, a dus manuscrisul din tipografie la judecător!

Pentru aceste constatări făcute în public, îi mulțumesc culegătorului Muntean, căci poate mulți n'ar fi crezută că s'ar putea astfel de stări de lucruri la o tipografie care altfel se bucură în cercuri largi de bun renume. Eu mai adînc nu mă bag în analiza publică a acestor lucruri. Pentru omul cu judecată e destul a le marca. Atîta mai pot numai să spun, că pe lângă aceste dovezi mult vorbitoare, am fost tractat aci, eu și foaia, prea adese foarte mașter din partea conducătorilor tipografiei. Și-apoi, Doamne, n'au oare foile noastre politice destule miserii cu dușmanii nostri naturali, să mai suferi astfel de dragoste și dela »frați«?

Cunoscînd aceste lucruri, și alte asemenea lor, pe cari le trec sub tăcere, — șase dintre fondatorii mai din apropiere ai acestei foi, au hotărît, că, între astfel de împregiurări, să ne retragem noi mai bine în căsuța noastră proprie, unde se nu fim nimînui în cale, și să fim feriți pe viitor măcar, de experiențe poate și mai triste. Iată rostul înființării tipografiei proprii pe sama foi »Libertatea«, — plus că dacă s'ar întempla să fie și ceva venit la tipografie, întemeetorii ei vor folosi acel venit numai pentru îmbunătățirea și înălțarea foi, deci pentru o cauză frumoasă, și nici decît egoistă.

Constată mai departe judiciosul meu culegător, că:

după-ce s'a pornit procesul contra foi pentru articolul meu, eu nu m'am dus la el să-i îmbiiu nici cu vorba, nici în scris, bani pentru-ca să se meargă în locul meu la proces și la arest! Așa e. A fost liber a face cum vrea;

— că, mai departe, a auzit, după-ce la început primise el răspunderea legală, că noi ne vom hărțui cu judecătoria fel și chip contra pertractării, amănându-o cât numai se poate mai mult! Ce rău găsește în asta pentru mine și ce rău îi voiam lui prin asta?

Așa fiind, întreg articolul prim al tipografiei mele, abstrăgînd dela câteva împănări de palavre de stradă, și rentăți eăt naive cât stupide, — n'a avut efectul dorit, de a mă ponegri pe mine, ci chiar din contră, el restrînge lumina slabă asupra celui-ce l'a comis, și a celor-ce l'au încurajat a-l comite!

În al doilea articol apoi, ies rău de tot ghiarele din sacul bietului om: apare din capul locului clar că el e numai un instrument în mîna altora, cari dînd cu el în mine, vreau să lovească, încă înainte de înființarea ei, în noua tipografie, la care voiu avea și eu parte și rol. În acest scop și-a adunat bietul om toată pleava din glavă ca să mă presinte întăiu pe mine de un foarte mare »egoist«... Și ca »ilustrație«, haid' cu tema... asigurărilor, de cari mă ocup și eu când am răgaz și prilegiu. Dar dacă cu o măturică dai în lături pleava de pe îmblătitura bietului tipograf, ce reese, chiar acolo unde el se crede mai grav? Că, fiind eu bine cu dînsul, și ținîndu-l de un muncitor modest și onest, l'am rugat câte-odată ca, dacă vrea, să-mi fie de ajutor la unele lucrări private, că-i plătesc pentru lucrul meu, precum și recunoaște că i-am plătit. E acesta »egoism«, sau e: a învăța și pe altul să muncească, câștigînd ceva prin munca lui?

Scoate la iveală că odată l'am pus, cu voia lui, să-mi adune oare-cari date ce mi-le credeam necesare. l'am spus faci așa, și-așa, și-așa. El însă a făcut lucrul greșit, încât nu mi-a fost de nici un folos, ceea-ce, cum însuși recunoaște, i-am spus atunci îndată, că a lucrat foarte superficial, — și cu toate astea, în loc să-i zic: pentru asta nu-ți dau nimic, eu i-am plătit 5 cor. pe nimic!, pentru niște plimbări în 3 sêrbători, pe unde a vrut și cât a vrut. Și acesta totuși e »egoism«? Ci-că i-ar mai fi competat și ceva percente din câștigul meu după umblările lui, și astea nu i-le-am dat, deci i-aș fi dator nu știu căți cruceri. Dar' eu nn mi-am câștigat după lucrul lui nici a treia din ce i-am plătit lui! De unde să-i mai dau?

Dar' peste tot, știți mă rog cine mă face pe mine dator lui cu cățiva cruceri? Acest nenorocit de tipograf, care de 5 ani de zile îmi e dator 16 cor., și căruia eu de vr'o 4 ani nici nu i-am mai cerut vreo-dată proprii mei bani! Atîta de mare »egoist« sunt eu, încât chiar acestui om, nici proprii mei bani nu i-am mai cerut, ear' pentru-că mi-a lucrat vr'o dată, i-am plătit totdeauna cinstit! Și acum el vine să mă feștească lumii pe mine ca pe un »egoist« ca și care mai rar?

Ba îmi ia în nume de rău și aceea că ocașional am mai stat cu el de vorbă și i-am spus, în chip creștinesc, că nu-s supêrat pe el, că să fie iertat.

Dar' asta o zic și acuma: Eu pe acest om slab nu pot fi supêrat, căci cine nu vede, că el, cu care n'am avut nici când vre-un rău, tot ce-a făcut n'a făcut cu dela sine pornire, ci stărnit de »pretini« buni ai mei și ai foi »Libertatea«. Ei l'au scos din minte și din corectitate.

Și așa mai departe aș putea reduce la nimica toate »ponturile« foarte întortochiate, și foarte tendențioase prezentate din debutul instrumentului acestuia, dar' și așa am stat prea mult de vorbă cu un uitat de sine și cu soții dela spatele sale.

Cine mai e, Doamne, chemat, respective împins pe scenă, ca să-mi judece mie lucrările pe terenul cutare și cutare, și să cerce a compromite chiar instituții! Dar ce să-i faci. La Orăștie avem o școală, celebră, în privința asta!

Odată pentru totdeauna.

Ioan Moța.

FEL DE FEL

Paratrăsnete în anticitate. Învețatucunosător al lucrurilor vechi din Egipt, Henrich Bruggsh-pașa, a tradus un număr de inscripții hiroligice din vremea Ptolomeilor (vre-o 300 înainte de Cristos), din cari urmează că vechile biserici egiptene aveau mai multe ca-

targuri pe lângă ele, îmbrăcate cu aramă pentru a le apăra de trăsnet ! O inscripție dela templul din Edfu sună: »Aceasta e construcția înaltă de colonne a zeului din Edfu, în capitala lui Horus, luminătorul. Sunt catarguri așezate păreche la locul lor, ca să te furtuna din înălțimea cerului...»

In alt loc se mai da următoarea lămurire: »Catargurile de lemn ajung până la bolta cerului și sunt bătute cu aramă din țară.»

La Dendera în Teba clădirile porții erau înzestrate cu catarguri înalte, ale căror virfuri erau îmbrăcate cu aramă, »ca să sfărme furtuna de pe cer.»

Nu mai încape deci îndoială, că pe vremea aceea se cunoștea însușirea acestor catarguri de a tăia, de a sfărma puterea furtunei, adică tocmai ca și cum noi zicem acum, că prin paratrăsnet (parafulger) se prinde fulgerul.

Un lucru mai e sigur: că Etruscii (popor semitic sau hamitic) știau mijlocul de-a coborî fulgerul din nori și că la Romani acest cult era cunoscut ca al lui Jupiter elicius, al lui Iovă din cer. Să știe că Tullus Hostilius, după legendă, ar fi murit trăsnet pentru-că făcuse o greșală de slujbă la chemarea lui Iovă din cer.

E deci lucru de crezut, că multe descoperiri științifice făcute de preoți în anticitate, au fost ținute ascunse și apoi uitate, așa c'a trebuit să fie din nou descoperite.

Credințele deșarte ale Francezilor în 1903. Anul 1903, ale cărui citre adunate dau numărul 13, a readus în discuție credințele poporului francez în această privință.

Când se întempla ca un an să cuprindă această cifră, ei iau cele mai mari măsuri de pază, spre a se înlătura nenorocirile ce s'ar putea întempla în cursul aceluiași an! Așa de pildă:

În Bretania în acest timp toți se teresc de a întâlni femei bătrâne. În Bourgne trecătorii dau bani cerșitorilor înainte ca aceștia să le ceară. În Champagne cineva e încântat când poate să spargă din întemplare un păhar din care n'a beut nimic! La sud se ia ca o fericită întemplare faptul că verși fără să vrei un păhar de vin. În Paris, din timpurile cele mai depărtate, s'a crezut că e foarte de folos pentru o femeie, ca întâia persoană care îi dorește »la mulți ani« de Anul-nou, să fie un bărbat. Ear' dacă au și fericierea de a fi îmbrățișate de acel bărbat, apoi norocul lor pe acel an e asigurat de tot! Pentru aceea la anul nou câte un bărbat frumos, și ștrengar, e tot pe stradă dorind an-nou fericit la femei frumoase, — cari la rândul lor sfite și înroșindu-se recunosc că el e cel dintâiu care le dorește fericierea, ear' el, ca să le fie dară fericierea deplină, le îmbrățișează și sărută cu toată inima!

Mulțumită publică.

Cu privilegiul producției teatrale arangiate de meseriașii români din Orăștie, la 28 Febr. 1903 au binevoit a suprasolvi: dnii V. N. Bidu 3 cor., Aurel Papiu 3 cor., Ioan Rob 2 cor., G. Tătar (Sebeș) 2 cor., Dr. A. Tincu 3 cor., Iul. Muntean 20 fil., N. N. 2 cor., N. N. 2 cor., Bas. Botean 50 fil., N. Părău 2 cor., I. Părău 1 cor., Ioan Lăzăroiu, com. 2 cor., N. N. 20 fil., N. Săcărea 10 fil., N. N. 1 cor., N. N. 1 cor., N. N. 1 cor., Grig. Vulcu 1 cor. 20 fil., Barbu 20 fil., N. Herlea 1 cor. 20 fil., Hosszu 1 cor., Capitan Banciu 2 cor., Avr. Pleter 1 cor., I. Lăzăroiu, pantofar 20 fil. De tot au încurs cor. 307/30 — spesele au fost cor. 183/90. A rămas un profit curat de cor. 123/40. Primească domniile suprasolvenți și spriginitori mulțumite noastre.

Arangiatorii.

Editor și redactor responsabil: Iuliu V. Ioanovici.

CÂND VENIȚI LA ORĂȘTIE

nu uitați a cerceta

pentru trebuințele ce aveți D-v. următoarele firme:

Depositul de haine gata și mare croitorie vieneză alui SIMEON CORVIN jun. drumul țerii.	Institut funebral BARCSI J. și G. BRASSAI în Orăștie.
Prăvălia de manufactură și deposit de păpuși gata alui GEORGE BACIU în piață.	Atelierul de măsar (têmplar) și deposit de mobile și cosciuguri alui DUMITRU MARTIN Str. Căstăului.
Prăvălia de manufactură alui ION LAZAROIU în piață.	Croitoria lui IOAN MUNTEAN drumul țerii.
Noua prăvălie mixtă alui IOAN ROB piața-poliției.	Atelierul de păpucărie alui ION LAZAROIU drumul țerii.
Primul depou de pește sărat de toate sortele, alui VASILE N. BIDU în Orăștie.	Ferăria lui ILIE LĂDARIU Drumul-țerii (l. bis. gr.-or.)
Prăvălia de opinci și pielărie alui PETRU BANCUI în piață.	Atelierul de păpucărie alui IOAN VĂRMĂGEAN lângă spitalul mil.
Croitoria pregătind și haine bisericesti alui ADAM CRISTEA Colțul Str. Beriiului.	Rotăria lui NICOLAU FILIMON dr. țerii (l. bis. gr.-or.)
Cel mai elegant atelier de frisat și tuns alui IOAN ANDRESCU piața-poliției.	Atelierul de păpucărie alui IOAN TOMUȚA piața-poliției.
Măcelăria lui AUREL PAPIU piața-poliției.	Pictorul de icoane bisericesti ISIDOR OPRUȘAN Str. Căstăului.
Atelierul de păpucărie alui GEORGE BALOMIRI Str. Căstăului.	

Sz. 8441—1902. tlkvi.

Arverési hirdetmény kivonata.

A szászvárosi kir. járásbíróság mint tlkvi hatóság közhírré teszi, hogy az »Ardeleana« pénzintézet végrehajthatónak Goldstein Fáni végrehajtást szenvedő elleni 1200 kor. tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében e dévai kir. törvényszék (az algyógyi kir. járásbíróság) területén levő Homorod és Bozesen fekvő a homorodi 479 számú tjkvben A + 1 rd 36/a 36/b hrsz. 338 kor., A + 3 rend 4918/h 5051/i hrsz. ingatlanra 54 kor. továbbá a bozesi 30 szám tjkvben A + 5 rd 1773 hrsz. 9 kor., A + 7 rd 2399—2401 hrsz. 49 kor., A + 8 rd 2533 2534 hrsz. 9 kor., A + 9 rd 2838 hrsz. 3 kor., A + 10 rd 2840 hrsz. 4 kor., A + 11 rd 3023 hrsz. 10 kor., A + 12 rd 3327—3330 hrsz. 31 kor., A + 13 rd 3492—3495 hrsz. 30 kor., A + 14 rd 494/2 495/2 hrsz. 374 kor., A + 15 rd 886/b 888/b 896/b 906/b 884/b hrsz. 117 kor., az u. o. 701 szám tjkvben A + 1 rd 931/1 932/1 hrsz. 4 kor., továbbá az u. o. 201 szám tjkvben A + 2 rd 1852 hrsz. ingatlanra 1 kor., az u. o. 375 sz.

tjkvben A + 5 rd 1927/2 hrsz. 106 kor., A + 7 rd 1938 hrsz. 16 kor., A + 8 rd 2290 2291 hrsz. 8 kor., A + 9 rd 2383 2384 hrsz. 2 kor., A + 10 rend 3673 3674 hrsz. 7 kor., A + 11 rd 3202/b 3203/b hrsz. 30 kor., az u. o. 418 szám tjkvben A + 2 rd 1869 hrsz. 22 kor., az u. o. 205 szám tjkvben A + 6 rend 3433—3440 hrsz. 2 kor. és az u. o. 218 sz. tjkvben A + 1 rd 853 854 hrsz. ingatlanra 26 koronában 1881. évi LX. t.-cz. 156. §-ának alkalmazásával az árverést ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1903. évi április hó 3-ik napján d. e. 9 orakor Homorod község házánál továbbá 1903. évi április hó 4-ik napjának d. e. 9 orájakor Bozes község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

Árverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333 sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet

8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni. A kir. jbiróság mint tlkvi hatóság. Kelt Szászvároson, 1902. évi nov. hó 29-én.

Sohalmi, kir. albiró.

N.-Denken adósok lakásán leendő eszközzésére 1903. évi márczius hó 23. napjának d. e. 10 órája tüzetik ki, a midőn is a fennti ingok esetleg becsáron alul is, azonban csakis készpénz mellett fognak eladatni. A befolyandó vételár pedig bírói letétbe fog helyeztetni. Kelt Szászvároson, 1903. évi márczius hó 4-én.

Rácz Arpád, kir. bir. végrh.

Sz. 125—1903. kir. végrh.

ARVERESI HIRDETMEŒY

Alulírott kir. bir. végrehajtó az 1881. évi 60. t.-cz. 102. és 120. §-ai értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a szászvárosi kir. járásbíróság 1902. évi V. 843 számú végzése következtében Dr. Vlad Aurel szászvárosi ügyvéd által képviselt »Ardeleana« pénz- és hitelintézet részvénytársaság és végrehajtató javára Teakoi Szimion s társai nagy-denki lakosok és végrehajtást szenvedettek ellen 110 kor. s járulékaik erejéig fogantositott biztosítási végrehajtás utján felül és lefoglalt és 1138 koronára becsült ökök, tehének, juhek és egyéb ingok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a szászvárosi kir. járásbíróság 1902. évi V. 843/2 sz. végzése folytán 110 kor. tőkekövetelés, ennek 1901. évi VII/6-tól 6% kamatai 1/3% váltódij és eddig összesen 39 kor. 88 fillérben bíróilag már megállapított, valamint ezuttali 3 kor. 90 fill. árverés kitüzetési költségek erejéig N.-Denken Geulea Iuon kivételével többi adósok lakásán leendő eszközzésére 1903. évi márczius 16 napjának délelőtti 10 órája határidőül tüzetik és ahhoz a venni szándékozik oly magjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §§-ai értelmében esetleg becsáron alul is, azonban csakis készpénz mellett, fognak a legtöbbet ígérőnek eladatni.

A mennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták, és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltek. A befolyandó vételár pedig bírói letétbe fog helyeztetni.

Kelt Szászvároson, 1903. évi február hó 21-én.

Rácz Arpád, kir. bir. végrh.

Crâșmă de închiriat.

Casele subscrisului din capul uliței Beriiului, cu orășmă și loc de locuință pentru ospetar, având 4 odăi din cari una arangeată frumos cu billard și mobilier frumos, cugnă etc., luminată cu electricitate, și având cuglărie, grajd, șoproon mare

SUNT DE INCHIRIAT!

Pot fi luate în folosință deja dela 1 April a. c.

Contractul pe cel puțin 3 ani.

A se adresa subscrisului George Bogdănescu, propr. în Orăștie (Szászváros).

Sz. 245—1903. kir. végrh.

Arverési hirdetmény.

Alulírt kir. bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a szászvárosi kir. jbiróság-nak 1901. évi V. 305 számú végzése folytán Dr. Vlad Aurel szászvárosi ügyvéd által képviselt »Ardeleana« pénz- és hitelintézet részvénytársaságnak Nimicsészkuon és társa n.-denki lakosok ellen 134 kor. s jár. iránti fogantositott kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 1040 koronára becsült ökök, tehének, borju bírói árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a szászvárosi kir. járásbíróáságnak 1903. évi V. 151/6 számú végzése folytán 134 kor. tőke, ennek 1899. évi IX/20-tól 6% kamatai, eddig összesen 45 kor. 22 fill., és 3 kor. 60 fill. árverés kitüzetési költségek erejéig

Intreprinzător de zidiri.

Subscrisul, având concesiunea după lege, ca edificător, iau în întreprindere

zidiri de case cu edificiile lor economice, apoi școale zidite după cerințele timpului, cum și reparări de biserică, etc.

Subscrisul am zidit frumoasa casă parochială din Gelmar, și am reparat biserică din Turdaș și din Gelmar, etc.

Rog onoratul public a mă încredința cu edificări, stând bun despre aceea, că va fi deplin mulțumit de lucrul meu.

Ioan Herța lui Petru edificator în Orăștie (str. lungă).